

همایش عرفان اهل بیتهی با پیام آیت‌الله جوادی آملی برگزار می‌شود

آملی به‌صورت ویژه‌بخش خواهد‌شد. همچنین سخنرانی آیت‌الله علی اکبر رشاد، حجت‌الاسلام استاد سید یث‌الله یزدان‌پناه و حجت‌الاسلام استاد حمید پارسائیا و رونمایی از کتاب‌ها و آثار ویژه عرفان اهل بیتهی از دیگر بخش‌های این همایش ملی خواهد‌بود.

رضوی، مرکز پژوهش‌های اسلامی سازمان صدا و سیما و مؤسسه تحقیقاتی انوار توحید و با حضور صاحب‌نظران این حوزه در تالار استاد موسویان پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در شهر مقدس قم برگزار می‌شود.

وی افزود: پیام تصویری مرجع عالی‌قدر آیت‌الله جوادی

ملی، در نشست خبری این همایش گفت: همایش ملی عرفان اهل بیتهی توسط گروه عرفان پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با همکاری مجمع جهانی و دانشگاه بین‌المللی اهل‌بیت(ع)، مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع)، دانشگاه ادیان و مذاهب، دانشگاه علوم اسلامی

همایش ملی عرفان اهل بیتهی با حضور اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزه عرفان اسلامی ۱۰ اسفندماه ۱۴۰۱ در شهر مقدس قم برگزار می‌شود. به گزارش خبرگزاری مهر، حجت‌الاسلام محمدجواد رودگر، مدیر گروه فلسفه پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی و دبیر علمی این همایش

خبر
لکه‌روزی

نظر
المؤمن فی
وجها خیه
المؤمن
للمودة فی
المختلر
عبادة

نگاه مؤمن به
چهره برادر مؤمن
خود از روی دوستی
و محبت به او عبادت
است.

عطف

۲۳
شهر

برش

امام سجاد(ع) با آنکه در بدترین شرایط زمانی می‌زیستند و از سوی حاکمان جور، زیر شدیدترین فشارهای جسمی و روانی به سر می‌بردند، اما در گسترش و تقویت ایمان و پایداری و احیای اسلام ناب محمدی(ص) و سیره جد بزرگوارشان، بسیار تلاش کردند. پژوهشگران، زمانه حضرت امام سجاد(ع) را از نظر سیاسی و فرهنگی، یکی از حساس‌ترین عصرهای زندگانی مسلمانان می‌دانند.

محمدحسین مروج

کاشانی؛ زندگی

حضرت زین‌العابدین،

امام سجاد(ع) یکی از

مهم‌ترین نقطه‌های

عطف در تاریخ اسلام است. دورانی که به واقع

یک پیچ تاریخی بزرگ به شمار می‌رفت. شناخت

این دوران و آثار این امام عزیز یکی از مهم‌ترین

وظایف شیعیان است. یکی از آثار امام سجاد(ع)

در این دوران، صحیفه مبارک سجادیه است که

تمام علما و بزرگان اسلامی، همواره بر انس و الفت

با این کتاب تأکید کرده‌اند. به مناسبت پنجم ماه

شعبان المعظم، سالروز ولادت با سعادت حضرت

امام سجاد(ع) که در تقویم تاریخ رسمی کشور به نام

روز «صحیفه سجادیه» نام‌گذاری شده، در گفت‌وگو

با حجت‌الاسلام والمسلمین جعفر اسلامی فر،

سخنران حرم مطهر رضوی، مدرس سطح دو و سه

حوزه علمیه خراسان و مدیرمدرسه علمیه فاضلیه

مشهد، به این موضوع پرداختیم. آنچه در ادامه

می‌خوانید فرازهایی از این گفت‌وگو است.

■ به فضای فکری و فرهنگی عصر امام سجاد(ع)

توجه کنیم

صحیفه سجادیه مشتمل بر ۵۴۴عای منقول

از امام سجاد(ع) است که به دست ما رسیده

است. برای اینکه بتوانیم تا حدودی جایگاه کتاب

صحیفه سجادیه را درک کنیم باید به فضای فکری

و فرهنگی عصر امام سجاد(ع) توجه کنیم. دوران

زندگانی و امامت امام زین‌العابدین(ع) یکی از

دوره‌های حساس تاریخ اسلام است. پس از واقعه

جانبسوز کربلا و شهادت امام حسین(ع)، با توجه

به در اقلیت بودن شیعیان و زیر فشار قرار داشتن

امام سجاد(ع) و اقلیت پیروانشان از سوی حکومت

بنی امیه، امام سیدالسادجین(ع) نمی‌توانستند

به‌صورت آشکار در سطح جامعه اسلامی ورود

پیداکنند.

امام سجاد(ع) با آنکه در بدترین شرایط زمانی

می‌زیستند و از سوی حاکمان جور، زیر شدیدترین

فشارهای جسمی و روانی به سر می‌بردند، اما

در گسترش و تقویت ایمان و پایداری و احیای

اسلام ناب محمدی(ص) و سیره جد بزرگوارشان،

بسیار تلاش کردند. پژوهشگران، زمانه حضرت

امام سجاد(ع) را از نظر سیاسی و فرهنگی، یکی

از حساس‌ترین عصرهای زندگانی مسلمانان

می‌دانند.

در چنین زمانه‌ای، امام زین‌العابدین(ع) مسئولیت

اداره جامعه اسلامی و به‌ویژه شیعیان و پیروان اهل

بیت عصمت و طهارت(ع) و ترویج اصول و عقاید

اسلام ناب محمدی(ص) و آموزه‌های راستین

پیامبر اکرم(ص) را بر عهده داشتند. از طرفی دیگر،

نیاید هیچ پهنانه‌ای به دست حکام و عمال بنی‌امیه

داده می‌شد تا مبادا باقی‌مانده اهل بیت عصمت و

طهارت(ع) و شیعیان، مثل واقعه کربلا مورد هجوم

قرار گیرند و به شهادت برسند.

سخنران حرم مطهر رضوی و مدیر مدرسه علمیه فاضلیه مشهد در گفت‌وگو با قدس تشریح کرد

صحیفه سجادیه

تجلی گاه افکار متعالی امام سجاد علیه‌السلام

صحیفه سجادیه هر چند در ظاهر یک کتاب مشتمل بر انواع دعاها و مناجات است، اما در باطن، یک کتاب آموزش عقاید و بیان معارف اصیل دینی و اخلاق اسلامی به زبان دعاست که از امام سجاد(ع) به یادگار باقی مانده است.

گفت‌وگو

سجاد(ع) به یادگار باقی مانده است.

■ تعالیم صحیفه سجادیه روی سخن با همه بشر دارد

دین مبین اسلام ناب محمدی(ص) و رسول خاتم حضرت محمد مصطفی(ص) و اهل بیت عصمت و طهارت(ع) و کتاب قرآن کریم برای هدایت همه انواع بشر و همه جوامع انسانی مطرح هستند و فقط به مسلمانان، شیعیان و مؤمنان اختصاص ندارند. در همین راستا، تعالیم صحیفه سجادیه که منطبق بر آموزه‌های راستین دین اسلام و در واقع، بیانگر دستورات و قوانین اسلامی در ابعاد مختلف است نیز تنها به مردم و جامعه دینی و اسلامی منحصر نمی‌شود. به همان اندازه که اسلام، دینی جهانی و فراملی و پیامبر اکرم(ص)، پیامبر جهانی و مایه رحمت برای همه مردم است، فرمایش‌ها، آموزه‌ها و سخنان گهربار حضرات معصومین(ع) و ائمه اطهار(ع) و از جمله صحیفه کامله سجادیه نیز چون برآمده از فطرت پاک بشری است، روی سخن با همه انواع بشر در همه زمان‌ها دارد. از این رو، تأثیرپذیری از این رهاورد بزرگ معنوی و راه یافتن به دنیای سراسر نور و روحانیت آن، تنها به شیعیان و معتقدان به پیشوایی امامان معصوم(ع) منحصر

نبوده بلکه دیگر مسلمانان و حتی غیرمسلمانان نیز از این توفیق برخوردار بوده‌اند تا از مفاهیم و معارف اهل بیت عصمت و طهارت(ع) و از جمله از معارف این کتاب ارزشمند، در حد وسع و درک و توان فکری و روحی و ظرفیت خود، بهره‌مند شوند. در منابع و آثار تاریخی می‌توان به سخنان اندیشمندان و فرهیختگان دیگر مذاهب و ادیان از کشورهای گوناگون درباره کتاب صحیفه سجادیه مراجعه کرد. بررسی اظهارنظرها و برخورد افرادی مانند «علامه طنطاوی» (مفتی اسکندر یه) از کشور مصر، «آندره کوفسکی» دانشمند مسیحی لهستانی، «خانم آئه ماری شیمل» محقق و نویسنده توانای آلمانی، نامه تشکرآمیز «کتابخانه واتیکان» واقع در مرکز قلب شهر رم ایتالیا که پس از دریافت نسخه‌ای از صحیفه کامله سجادیه به «مرکز نشر معارف اسلامی در جهان» ارسال کرده ...، از جمله این موارد به شمار می‌روند. آنچه در این اظهارنظرها و تجربه‌ها، مایه شگفتی و درس است، آن است این بزرگان پیش از آنکه صحیفه سجادیه را مجموعه‌ای دعایی و یامناجاتی برای راز و نیاز با خداوند بدانند، آن را کتابی علمی و معرفتی یافته‌اند که تجلی‌گاه اندیشه‌های بلند و افکار متعالی امام سجاد(ع) است.

■ زمره بندی

«مکارم الاخلاق» دعای انسان‌ساز

برگ من و چون محروم دارند طلب روزی را، به سوی تو آیم. هر گاه مصیبتی به من رسد به درگاه تو استغاثه کنم و هر چه از دست رود تو جبرانش می‌کنی و هر چه تباه شود تو به صلاحش می‌آوری و هر چه تو را ناپسند افتد تو درگوشش توانی کرد. پس ای خداوند، پیش از در رسیدن بلا، نعمت عاقبتم ده و پیش از آنکه دست طلب فرا کنم، توانگری ام بخش و پیش از آنکه کارم به گمراهی کشد، راه هدایتم بنمای. رنج عیب‌جویی مردم از من دور بدار و ایمنی روز رستاخیز نصیب من فرمای و ارشاد نیک دیگران را به من ببخش.

بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و به لطف خود آسیب حوادث از من دور دار و به نعمت خود مرا پیروان و به کرم خود اصلاح فرمای و درد من دوا نما و مرا در سایه امن خود جای ده و پیکر من به جامه خشنودی خود بپارای و چون کارها بر من آشوبد به گزاردن درست‌ترین آن‌ها توفیقم ده و چون امور به یکدیگر مشتبه شوند به پاکیزه‌ترین آن‌ها راه نمای و چون میان عقاید خلاف بر خیزد، تو مرا به آن مذهب رهبری کن که بیشتر مورد رضای توست.

بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و تا ج بی‌نیازی بر سر من نه و بر آنم دار که

■ تکرار صلوات در ابتدای فرازا

صلوات بر محمد و آل محمد در دعای مکارم الاخلاق ۲۰ بار تکرار و در هر بار پس از صلوات، خواسته‌های جدیدی بیان شده است. آغاز کردن دعا با صلوات را از سنت‌هایی دانسته‌اند که از سیره معصومان(ع) رسیده و دستور داده‌اند پیش از درخواست از خدا و نیز پس از آن، صلوات فرستاده شود. گفته شده چون براساس روایات، صلوات مستجاب می‌شود، درخواست‌هایی که همراه آن به پیشگاه خدا عرضه شود نیز زمینه استجابت بهتری خواهد داشت؛ از این رو امام سجاد(ع) در این دعا و در دیگر دعاهای صحیفه از صلوات زیاد استفاده کرده است.

■ چرایی درخواست مکارم اخلاق از خدا دعا جانشین تلاش و مجاهده نیست بلکه پشتوانه کوشش انسان خواهد بود؛ بنابراین برای بدست آوردن اخلاق پسندیده علاوه بر تلاش مستمر، نیاز به دعاست تا خواست خدا بر آن تعلق گیرد. از سوی دیگر، زمانی که دست به دعا برداشته شود نوعی تلقین در انسان ایجاد می‌شود و عزم او برای کسب مکارم اخلاق قوی‌تر می‌کند.

■ فرازی از دعای مکارم الاخلاق با ترجمه سید محمد مهدی عمادی

ای خداوند، چون محزون شوم تویی ساز و

نگاهی به یکی از قالی‌های حرم مطهر که حالا در موزه جا خوش کرده است

رج‌زدن با زمزمه

شعرهای ترکی

مهدیه قمری؛ «عبدالمحمد عمواغلی» خودش سال‌هاست درگذشته اما هنر دست او و پسرانش که نمی‌میرد؛ هنری که زیر پای زائران بارگاه رضوی پهن می‌شده یا جای خالی دری را پر می‌کرده وقتی قرار بوده هیچ دری به روی زائران بسته نباشد.

عمواغلی یکی از تولیدکنندگان و اهداکنندگان معروف فرش به حرم امام هشتم(ع) است. او یکی از تولیدکنندگان معروف تبریز بوده که در دوره قاجار زندگی می‌کرده و یک روز تصمیم گرفته همراه دو پسرش برای ایجاد یک کارگاه قالی بافی به مشهد بیاید. چرا عمواغلی از وطن آشنایش بیاید به غربت شهر امام غریبان؟ هیچ‌کس نمی‌داند.

«محمد کهنوی» اهل کهنوی آذربایجان، روستایی بین اسکو و کندوان سال ۱۲۵۰ قمری وارد مشهد شده و ضمن تغییر شهرت خود از کهنویی به «عمو اوغلی» حرفه نساجی را رها کرده و به کار تولید و بافت قالی رو آورده است. او صاحب دو پسر به نام‌های «عبدالمحمد» و «علیجان» بوده که هر دو فرزند او نیز در امر تولید قالی در مشهد به فعالیت پرداخته‌اند.

عمواغلی به خاطر بافت فرش‌هایی با اندازه‌های ۱۰ در ۱۴ متر تعداد زیادی کارگاه قالی باقی با سقف بلند در مشهد راه‌اندازی می‌کند. گرچه اکنون از این کارگاه‌ها خبری نیست و تخریب شده‌اند، اما براساس اطلاعات موجود، در زمان قاجار و بعد هم پهلوی، قالیبافان در این کارگاه هنگام بافت، اشعار زیبایی برای امام هشتم(ع) می‌خواندند. عمواغلی در مشهد هم که بوده، عاشق زبان مادری اش بوده است.

در چله‌کشی در کارگاه‌های برادران عمواغلی از هر دورش چله‌کشی فارسی و چله‌کشی ترکی استفاده می‌شده، به نظر می‌رسد به دلیل حضور استادکاران تبریزی، در کارگاه‌های آنان چله‌کشی ترکی متداول‌تر بوده است. جنس دارها از چوب بود، چوب بلند و صاف؛ هر کارگاه نجار داشت و آن‌ها این دارها را می‌ساختند.

در تولیدات عمواغلی‌ها هر دو نوع متقارن و نامتقارن دیده می‌شود، در برخی قالی‌های نفیس با رج‌شمار بالا، از «نیم گره» استفاده شده است. این گره بیشتر در تصویر بافی به کار می‌رود و بافت آن در قالی‌های اینچنینی معمول نیست. اما در برخی قالی‌ها، برای اجرای قوی خطوط محنتی در طرح و بافت بهتر و ظریف‌تر نقوش از این تکنیک بهره برده شده است. پرداخت قالی با همان قیچی‌های قالی بافی موجود در منطقه و بیشتر هنگام بافت انجام می‌پذیرفته است.

از نظر بودگذاری، قالی‌های عمواغلی چند چین یک بود است. نکته جالب در فرش‌های عمواغلی استفاده بیشتر از پنبه و رنگ سفید آن محسوب می‌شود. این در حالی است که مشتری وقتی این فرش‌ها را می‌بیند شاید به این نکته پی ببرد که از رنگ‌های آبی و خاکستری به ندرت در بافت فرش‌ها استفاده است. سازوکاری که عمواغلی و فرزندانش برای بافت فرش‌ها به کار می‌بردند «لول بافت» است. نکته دیگر استفاده از «شیرازه» به صورت «گرد متصل» یا «گلیم بافت متصل» در این فرش‌هاست، زیرا در برخی قالی‌های معمولی، شیرازه به صورت تخت و مانند نواری گلیم بافت بوده که هم‌زمان با بافت رج‌های قالی بافته شده است.

«گلیمه بافی تبریزی» به این معنا که یک ردیف نخ شیرازه از لابه‌لای تارها رد می‌شود و در ردیف بعد، نخ سفید مانند بود از لابه‌لای نخ‌های تار می‌گذرد، سبک بافت این فرش‌هاست، رنگ زمینه این فرش‌ها لور بوده و به دلیل سختی بافت این طرح و پایین آمدن سرعت بافت بافته، این طرح بیشتر در قالی‌های نفیس با رج‌شمار بالاتر و نیز در صورت سفارش بافته شده است.

پس از فوت استاد عبدالمحمد عمواغلی در سال ۱۳۱۶ شمسی، برادرش علیجان عمواغلی پس از هشت سال دوری از کار قالی بافی از تهران به مشهد آمده و تا مدتی کار برادر را با جدیت دنبال کرده و سرانجام نیز در سال ۱۳۳۶ در سن ۶۵ سالگی درگذشته است. چند سال پیش در مسابقات بین‌المللی نیویورک، قالی عمواغلی در رتبه اول قرار گرفت.